

<https://helda.helsinki.fi>

Viisas kaupunki rakentuu ihmislähtöisyydelle, yhteistyölle ja kaupunkilaisten osallistumiselle : Case Helsinki-apu ja yhteisöllinen resilienssi

Grönlund, Henrietta

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia
2021-03

Grönlund , H & Mäenpää , P 2021 , Viisas kaupunki rakentuu ihmislähtöisyydelle, yhteistyölle ja kaupunkilaisten osallistumiselle : Case Helsinki-apu ja yhteisöllinen resilienssi . julkaisussa Kaupungit murroksessa : Kaupunkitutkijoiden puheenvuoroja tulevaisuuden kaupungeille . Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja , Nro 2021:3 , Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia , Helsinki , Sivut 26-31 . <
<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/kaupunkisymposium-gronlund-maenpaa> >

<http://hdl.handle.net/10138/328470>

unspecified
publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Viisas kaupunki rakentuu ihmis- lähtöisyydelle, yhteistyölle ja kaupunkilaisten osallistumiselle – Case Helsin- ki-apu ja yhteisöllinen resilienssi

Professori
Henrietta Grönlund,
Helsingin yliopisto

Henrietta Grönlund on uskontososiologi, Suomen ensimmäinen kaupunkiteologian professori ja kotimaassa ja kansainvälisesti palkittu kansalaistoinnin, kolmannen sektorin ja hyvinvoinnin tutkija. Grönlundin kaupunkiteologinen tutkimus keskittyy uskontojen, maailmankatsomusten ja arvojen rooleihin kaupungeissa, erityisesti niiden hyvinvoinnissa ja hyvinvoinnin haasteissa. Grönlund on akateemisen uransa lisäksi työskennellyt kansalaisjärjestökentällä erilaisissa johto- ja kehitystehtävissä, ja on myös opetus- ja tutkimustyössään painottanut yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja yhteistyötä.

Yliopistotutkija, dosentti
Pasi Mäenpää,
Helsingin yliopisto

Pasi Mäenpää on yliopistotutkija ja kaupunkisosiologian dosentti Helsingin yliopistolla. Hän on viime aikoina tutkinut nousevaa neljättä sektoria eli kansalaisyhteiskunnan muutosta ja sen vaikutuksia kaupunkien kehittämiseen sekä jakamistaloutta. Suomen kylät ry:n korttelijaoston puheenjohtajana häntä kiinnostavat monipaikkainen elämä ja kaupungin ja maaseudun suhteet ekologisen kriisin aikana.

Johdanto: Kaupunki, resilienssi ja yhteistyö

Resilienssi tarkoittaa yksilön, yhteisön, järjestelmän tai kokonaisen yhteiskunnan kyvykkyyttä sopeutua, toipua ja palautua vaikeuksien ja vaaratilanteiden sattuessa (Southwick ym. 2014). Myös kaupunkien resilienssistä on 2010-luvulla tullut merkittävä tutkimusaihe (esim. Abhas ym. 2013), ja vuonna 2020 alkanut Covid-19-pandemia on tehnyt siitä entistäkin ajankohtaisemman. Euroopan kaupunkien menestysellisten resilienssitekijöiden listalla korostuu tarve

jatkuvaan oppimiseen vertaisuuden, kumppanuuksien ja jakamisen pohjalta (Schofield & Twigg 2019). Kaupunkien resilienssin merkittävä ulottuvuus onkin yhteisöllisyyteen ja solidaarisuuteen perustuva paikallisten yhteisöjen kyky kohdata kriisejä, mobilisoida taisteluun niitä vastaan, turvata elinolot ja suojella heikoimpia (Revell & Henderson 2018). Yhteisöllä on erityisiä resursseja kuten paikallistietoa ja yhteys paikallisiin asukkaisiin, ja ne voivat löytää luovia ratkaisuja haasteisiin (Roberts 2019).

toimijuutta ja merkityksellisyyttä myös laajemmin. Moni vaikuttamis-, järjestö- ja vapaaehtoistoiminta sekä myös ihmisten keskinäinen avun antaminen ja saaminen kasautuvat Suomessa hyväosaisemmille (Grönlund, 2020). Kaupunki voisi edistää yhdenvertaisempia ja laajempia osallistumisen, yhteisöllisyyden ja vertaisavun mahdollisuuksia tekemällä enemmän ja systemaattisempaa yhteistyötä näitä asioita mahdollistavien yhdistysten, järjestöjen, seurakuntien ja vapaata kansalaistoimintaa edustavien toimijoiden kanssa. Yhteisöjen ja vertaisten avun ja toiminnan tulisi olla helposti löydettävissä, saatavissa ja yhteen sovitettavissa julkisen (ja yksityisen) sektorin tuottaman avun kanssa.

Kaupunkilaisten yhdenvertaista osallistumista ja vertaisavun saamista voitaisiin edesauttaa myös taloudellisella tuella yhteisöille. Monet yhteisöt toimivat ilman rahoitusta tai projektimuotoisten rahoitusten varassa, mikä ei mahdollista yhteistyön eikä toiminnan pitkäjänteisyyttä, eikä siten kaupunkilaisten sitoutumista toimintaan tai toiminnan vaikuttavuutta. Riittävät resurssit ja pitkäjänteisyyttä, synergiaa ja erilaisten palvelujen ja toimintamahdollisuuksien yhteensovittamista mahdollistava yhteistyö kaupungin kanssa voisivat tehdä osallistumisesta ja epävirallisen avun antamisesta ja saamisesta helpompaa ja saavutettavampaa eri kaupunginosissa ja erilaisissa elämäntilanteissa.

Yhteisöllisen resilienssin piirteet, ihmislähtöisyys, yhteistyö ja kaupunkilaisten osallistuminen ilmentävät laajemminkin toimintatapoja, joiden on katsottu tuottavan menestyviä kaupunkia ja jopa ratkaisuja ihmiskunnan suuriin ongelmiin. Kaupunkien vahvuuksina on pidetty muun muassa käytännönläheisyyttä, luovuutta ja yhteistyötä sekä kaupunkilaisten sitoutumista ja osallistumista, kun he jakavat arkeaan, ratkaisevat konkreettisia ongelmia yhdessä ja muodostavat sen myötä yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä. Kaupunkien on nähty virallisina toimijoina olevan suuremmassa suhteessa yksittäisiin ihmisiin ja yhteisöihin ja kiinnittyvän asukkaidensa jokapäiväiseen elämään eri tavalla kuin kansallisvaltioiden (esim. Barber, 2014; Mäenpää & Faehnle, 2021).

Nämä piirteet ovat yhteisiä myös ’viisaaksi kaupungiksi’ (*wise city*) nimetyille lähestymistavalle. Viime vuosina kaupunkikehittämisen keskeinen termi on ollut *smart city*, jolla viitataan väljästi teknologian ja digitaalisuuden hyödyntämiseen kaupunkisuunnittelussa ja kaupunkien palveluissa. Lähestymistapa luo monia mahdollisuuksia, mutta sitä on myös kyseenalaistettu epäonnistumisesta inklusiivisten, demokraattisten kaupunkien kehittämisessä. *Wise city* -ajattelun mukaan muuttuvassa maailmassa kaupunkien kehittämiselle tarvitaan holistista visiota ja lähestymistapaa,

joka näkee kaupungit avoimina toimijoiden ekosysteeminä, toisiinsa kiinnittyvien ja toisistaan riippuvaisten toimenpiteiden alustoina, joilla kuitenkin on yhteinen päämäärä – ihmisten hyvinvointi (esim. Coll, 2016). Esiin nostamamme tienviitat luovat siis mahdollisuuksia resilienssin, mutta myös viisaamman kaupungin kehittämiseen.

Covid-19-pandemian lopullisia vaikutuksia on vaikeaa arvioida tässä vaiheessa. Käsittelimämme tapausesimerkki kuitenkin herättää toivoa, että kriisitilanteesta saadut kokemukset lisäävät mahdollisuuksia yhä vahvemmalle ihmislähtöisyydelle, kaupungin, yhteisöjen ja yritysten rajapintojen avaamiselle yhteistyölle sekä kaupunkilaisten osallistumisen ja yhteisöllisyyden edistämiseksi. Nämä tekijät luovat osaltaan resilienssiä kaupunkia ja samalla laajemminkin edellytyksiä hyvinvoinnille ja menestykselle. Tämä ilmentäisi myös viisasta kaupunkikehittämistä.

Lähteet:

Abhas, K. Jha et al. (toim.) (2013) Building Urban Resilience: Principles, Tools, and Practice. World Bank Publications, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/helsinki-ebooks/detail.action?docID=1154776>.
Allardt, E. (1976) Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. WSOY, Helsinki

Barber, B. (2014) If Mayors Ruled the World. Dysfunctional Nations, Rising Cities. Yale University Press, New Haven.

Coll, J. M. (2016) Wise Cities. A new paradigm for urban resilience, sustainability and well-being. Barcelona: CIDOB.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000) The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.

Grönlund, H. (2020) Epävirallinen auttaminen – ja kamistaloutta, hyvinvointipalveluja, yhteisöllisyyttä? Teoksessa P. Mäenpää, P. Timonen & S. Söyrinki (toim.) Kuluttajat ja kansalaiset jakamistaloudessa. Tutkijapuheenvuoroja jakamistalouden kehitykseen. TEM oppaat ja muut julkaisut 2020:3. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Junnilainen, L. (2019) Lähiökyliä: tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta. Helsingin yliopisto (diss.)

Mäenpää, P. & Faehnle, M. (2021) Neljäs sektori – kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Vastapaino, tulossa.

Mäenpää, P. & Grönlund, H. (2021) Helsinki-apu ja sektorirajat ylittävä yhteistyö kriisinkestävytyden näkökulmasta (Artikkelikäsikirjoitus)

Plough, A., Fielding, J. E., Chandra, A., Williams, M. & Eisenman, D. (2013) Building Community Disaster Resilience: Perspectives From a Large Urban County Department of Public Health. *American Journal of Public Health*, 103(7), 1190-1197.

Revell, P. & Henderson, C. (2018): Operationalising a framework for understanding community resilience in Europe. *Regional Environmental Change*, 19(1), 1-13.

Rissanen, P. & Jurvansuu, S. (2019) ”Haluan olla hyödyllinen ja aktiivinen yhteisön ja yhteiskunnan jäsen.” Vertais- ja kokemusasiantuntija-toiminnan suhde mielenterveys- ja päihdekuntoutujien hyvinvointiin. *Tietopuu*, 1/2019, 1-20.

Roberts, F. J. B. (2019) ’We Just Want to Help’ Community Disaster Resilience – Profit in Nonprofits? Monash University (diss.)

Rossi, V. (2020) Haloo, täällä Helsinki. <https://www.helsinki.fi/seniorit/fi/apua/neuvonta-ja-asiointi/helsinkiapu/haloo-taalla-helsinki> ladattu 10.12.2020

Schofield, H. & Twigg, J. (2019) Making Cities Sustainable and Resilient: Lessons learned from the Disaster Resilience Scorecard assessment and Disaster Risk Reduction (DRR) action planning. UN Office for Disaster Risk Reduction.

Southwick, S. M., Bonanno, G. A., Masten, A. S., Panter-Brick, C. & Yehuda, R. (2014) Resilience definitions, theory, and challenges: interdisciplinary perspectives. *European Journal of Psychotraumatology*, 5(1) <https://doi.org/10.3402/ejpt.v5.25338>